

Oponentský posudok

práce Pétera H. Nagya *Poézia a medzitextovosť*

Péter H. Nagy je mimoriadne dôležitým čínnorodým, známym a uznávaným aktérom maďarského literárneho a kultúrneho života na Slovensku i v Maďarsku. Okrem literárnej a kultúrnej vedy sa venuje aj novátorskej pedagogike a všestrannej publikačnej činnosti.

Najdôležitejšie výsledky dosiahol vo výskume maďarskej avantgardnej literárnej tradície a s najnovátorskejšími postrehmi prišiel v oblasti populárnej kultúry. Počet kníh, ktorých je autorom alebo na ktorých redaktorsky pracoval či spolupracoval, prevyšuje päťdesiat, čo je samo osebe unikátny výkon, ktorý vzbudzuje rešpekt.

Na základe týchto konštatovaní neprekvapí, keď už na začiatku svojho oponentského posudku uvediem, že predloženú prácu považujem za vysokokvalitné odborné dielo súce na obhajobu a bez výhrad odporúčam udelenie príslušnej vedeckej hodnoty.

Práca Pétera H. Nagya *Poézia a medzitextovosť* skúma intertextualitu ako spôsob utvárania a pretvárania básnického textu, pričom vyznačuje siločiaru paradigmatickej zmeny básnickej technológie na konci 20. storočia. Prezentovaná paradigmatická zmena nie je jednotná, keďže paradigma koreniaca v neo- či transavantgarde u Istvána Domokosa, Tibora Zalána alebo Józsefa R. Juhásza je pomerne vzdialená od toho, ako napr. András Ferenc Kovács multiplikovaním ja rozkladajúceho sa na roly a dialógom medzi jednotlivými rolami vytvára sám seba. Rovnako má iný charakter „sledovacia“, dialogická poézia Árpáda Tőzséra, ktorá od počiatkov neprestajne čulo reaguje na maďarské trendy: na začiatku kariéry napr. na texty Gyulu Illyésa, istý čas na avantgardu, neskôr zasa na poéziu motivovanú tzv. jazykovou kritikou. Paradigma akejsi viac-menej koherentnej, novej básnickej technológie však v skutočnosti nevzniká u týchto autorov. Životné dielo Dezső Tandoriho, Jánosa Marna alebo Imre Oravecza by na prvý pohľad bolo vhodnejšie na teoretické modelovanie podobnej monumentálnej koncepcie. Špecifickú voľbu Pétera H. Nagya zrejme odôvodňuje najmä to, že v dielach ním vybraných, priznajme si, často druhoradých, autorov sa dá dopad zmeny paradigmy uchopiť oveľa atraktívnejšie. Nemyslíme si, že sa práca pre hromadenie kontextov, ktoré sa na prvý pohľad javia ako extrémne, roztriešti, keďže jej celistvosť zaručuje dôsledný výskum vzťahu k intertextom a materialite, ako aj zaobchádzanie s kultúrnou tradíciou ako s prostriedkom a katalyzátorom. Rôzne témy (počnúc zužitkovaním avantgardného dedičstva cez výskum komplexnosti

básnickej techniky neoavantgardy alebo tému materiálnych zlomov a architektov po napr. intermediálnu poéziu Gergelya Vidu) teda usporadúva do celku koncentrovaný bádateľský pohľad.

Inventár foriem opätovného napísania, registrácia rozdielov medzi kultúrnou a textovou pamäťou v avantgardnom a postmodernom chápaní a rad obsažných analýz spôsobil, že aj vzťah medzi vizuálnou (nebodaj intermediálnou) skonštruovanosťou a javom, ktorý autor označuje ako „intertextová zainteresovanosť“, prináša jedinečné interpretačné možnosti. Aj celoživotné dielo Endre Adyho, Attilu Józsefa a Lajosa Kassáka je v diele prítomné pomerne zosieťovane: azda najviac skúmaných intertextov vedie k ich textom.

Môžeme len ľutovať, že autor sa len zriedka odváži vstúpiť na územie starej literatúry: Žáner katalógovej básne sa skutočne dá odvodiť od beatnickej poézie či Baudelaira, no jej ústredným obdobím je predsa len barok, nekonečné enumerácie a zoznamy vtedy formovali ideál štýlu a z času na čas pokorili aj prózu. Stará maďarská literatúra je relevantný kontext ako k textovému svetu Andrása Ferenc Kovácsa, tak aj Árpáda Tőzséra, a aj intertextová paradigma poetickej technológie sa v podstate tisíckami nitkami spája s modelom, ktorý bol v starej maďarskej literatúre samozrejmý, stačí si spomenúť napr. na Zrínyiho epos, ktorý smelo vkladal do svojho textu Vergíliove či Marinove riešenia, inokedy zasa intertextové prvky podrobil ironickej kritike alebo si rovno vybral opozičnú formu imitácie. Tento typ systému historických vzťahov však nepredstavoval predmet práce, aj v tomto posudku sa objavuje len ako návrh. Námetom je aj to, že napr. pri intertextovej interpretácii básne *Kormányeltörésben* sa oplatí využiť transkultúrne ponaučenia monografie Rolanda Orcsika *Detonáció*, ktorá je venovaná Domonkosovi a spracúva exjuhoslovanské podoby literárnych vzťahov.

Monografia má vyrovnanú kvalitu a je myšlienково bohatým vedeckým počinom. Péter H. Nagy v každom ohľade spĺňa kritériá na získanie docentského titulu. Po úspešnej obhajobe a habilitačnej prednáške odporúčam udeliť autorovi titul docent v odbore 2. 1. 32 Cudzie jazyky a kultúry.

doc. Zoltán Csehy

Univerzita Komenského, Bratislava,

Katedra maďarského jazyka a literatúry

Bratislava, 13. 5. 2022

(z maďarčiny preložila Galina Sándorová)